

שכתבתי דעיקר חובת התפילות הוא להתפלל בכל חלקי היום, כי היום מחולק לג' חלקים ותו לא, ערב ובוקר וצהרים, ומאחר שהדין הוא להתפלל בכל חלקי היום לכן תיקנו חכמים תפילה מסוימה בכל חלק מחלקי היום].

אשר נראה בזה עפ"י מה שנתבאר למעלה בדין חובת התפילות, דב' חיובים חלוקים יש בה, חדא מה שאבות תיקנו להתפלל בערב ובוקר וצהרים, ובזה יסוד הדין הוא שחייב כל אדם לבקש רחמים בכל חלקי היום, ושנית מה שתיקנו חכמים להתפלל כנגד זמן עבודת המקדש, בבוקר כנגד תמיד של שחר, ובצהרים כנגד מנחה של תמיד, ובין הערבים, ובערב כנגד אברים ופדרים שהיו קרבים כל הלילה, ובזה יסודו דין עבודה.

אשר נראה דבחובת תפילה תרתי אית בה, חדא עיקר חובת תפילה להתפלל בכל חלקי היום, וכמש"נ מדברי רבינו יונה דאף דיש זמנים חלוקים לתפילה לא חשיבא זמן גרמא הואיל ואמרו חכמים הלוואי שיתפלל אדם כל היום, ושנית תיקנו שיהיו תפילות בתורת עבודה כנגד עבודת המקדש, ובזה באמת ג' תפילות חלוקות בעיקר שמם ומהותם, ואף ג' זמנים חלוקים יעדו חכמים לקיום הנך ג' תפילות חלוקות.

וחלוקים המה הנך ב' דינים לענין זמן התפילה, כי כלפי חובת תפילה בכל חלקי היום, נתקן שחרית כל הבוקר עד חצות לכתחילה, ותפילת המנחה מהצהרים עד הערב, ותפילת ערבית כל הלילה, אך בדין תפילות כנגד עבודת המקדש, נתקנה תפילת שחרית עד ד' שעות שהוא זמן הקרבת תמיד, ותפילת המנחה בזמן מנחה קטנה אשר הוא זמן מנחת התמיד של בית הערבים [פסחים קז. תוד"ה סמוך], ותפילת ערבית כל הלילה כנגד אברים ופדרים.

וכבר נתבאר למעלה דכל מה שנקבעו זמני תפילה כנגד התמיד, זהו רק אחר שנחלקו התפילות בתורת שמות תפילות חלוקות לעצמם, כי בזה נקבע זמן תפילת שחרית בזמן הקרבת תמיד של שחר, וזמן תפילת המנחה בזמן הקרבת מנחת

התמיד, וזמן תפילת ערבית כנגד הקרבת אברים ופדרים, אך בחובת תפילה בכל חלקי היום אין חילוקי שמות וזמנים, כי זהו עיקר דינו להיות הגברא מתפלל כל היום וכמש"נ.

הלא מעתה מיושב מה שאברהם התפלל מנחה לכתחילה משש ומחצה, כי כל עיקר זמן תפילת המנחה בזמן מנחה קטנה יסודו רק בתפילת מנחה שתיקנו חכמים להתפלל כנגד התמיד, והאבות לא קיימו דין זה, שהרי בברכות כו: מבואר בסדר תקנת התפילות, שהאבות התפללו שחרית מנחה וערבית, וחכמים הסמיכו את תפילת האבות כנגד התמיד, וע"כ דהאבות עצמן לא התפללו כנגד התמיד.

ויש להוסיף באופן אחר, דכל עיקר תקנת זמן תפילת המנחה ליכא אלא אחר שנתקן חלות שם תפילת המנחה, אשר זה היה כאשר יצא יצחק לשוח בשדה ותיקן תפילת מנחה, אך לפני שתיקן יצחק חלות שם תפילת המנחה לא נקבע זמן מנחה קטנה, וכל מה שהתפלל אברהם אבינו תפילת מנחה היה זה רק מחמת חובת חכמים להתפלל בכל חלקי היום, אשר זה מתקיים לכתחילה אף לפני זמן מנחה קטנה.

והנה כתב הר"מ בפ"ג תפילה ה"א דזמן תפילת שחרית עד ד' שעות, ואם לא התפלל עד ד' שעות יתפלל עד חצות, אלא שאינה תפילה בזמנה, וכבר תמהו נו"כ בזה, אשר למש"נ מיושב היטב, דעד ד' שעות הוא זמן קיום תפילה ששמה תפילת שחרית, ומאחר שעבר זמנה שוב אין מתקיים חפצא של תפילת שחרית, אכן עדיין מוטלת עליו חובת חכמים להתפלל בכל חלקי היום, ואשר בזה קיומה עד חצות לכתחילה וכמש"נ.

אשר לפי"ז יש ליישב מנהג העולם שאין הנשים מקפידות על זמן תפילה בשחרית עד ד' שעות, כי הנה כבר הובא לעיל דברי רבינו יונה בטעם מה שנשים חייבות בתפילה, דאף דהוויא מצות עשה שהזמן גרמא, מ"מ מאחר שאמרו חכמים דהלוואי שיתפלל אדם כל היום

כולו אזי אין זה נחשב זמן גרמא, ונתבאר לעיל דכל חובת התפילות אחת היא להתפלל בכל חלקי היום, ונמצא שאין כאן זמנים חלוקים לתפילות היום.

הל'א לפי"ז מיושב היטב מנהג העולם, דאף שנשים חייבות בתפילות לפי שמצות תפילה חשיבא כמ"ע שאין הזמן גרמא, הנה

זהו רק כלפי חובת תפילה להתפלל בכל חלקי היום, [ולענין תפילת ערבית יל"ע], אכן בחובת תפילה שתיקנו חכמים כנגד תמידים שיסודו ג' חיובים חלוקים להתפלל תפילת שחרית ותפילת מנחה, הרי זה באמת הוי זמן גרמא, וממילא בזה הנשים פטורות כדין כל מ"ע שהוזמן גרמא.

הוא לישא אשה ובנו לישא אשה איזה מהן קודם

הח"י 1234567

ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינזום יצחק אזרי אמו ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. [פכ"ד פס"ו]

איתא במדרש [פ"ס פט"ו] אמר רבי יודן למדן תורה שאם יהיה לאדם בנים גדולים יהיה משיאן מתחלה, ואח"כ הוא נושא לו אשה, ממי אתה למד מאברהם, בתחלה ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, ואח"כ ויוסף אברהם ויקח אשה, והיינו דר"י דורש סמוכין, דבתחילה השיא אברהם את יצחק, ורק אח"כ נשא את קטורה, והעירוני ממה דתניא בתוספתא בכורות פ"ו ה"ג הוא לישא אשה ובנו לישא אשה הוא קודם את בנו.

ואשר נראה ברור בזה, דהא דתניא בתוספתא דבכורות שם, לא מיירי בהלכות דרך ארץ איזה מהם יעשה קודם, אלא דהתם מיירי בהלכות קדימה, וכגון במי שאין לו מעות כדי נישואין של שניהם, ובזה שו"ט התוספתא איזה מהן קודם, ואמר דהוא קודם לבנו, והוא כההיא דמבואר בקידושין כט: דמצוה דגופיה עדיפא, והיינו דאף דנישואי הבן מוטל על האב, מ"מ מצוה דגופיה עדיפא ממצות הבן המוטלת על האב.

הח"י 1234567
הח"י 1234567

נמצא לפי"ז דמהל' דרך ארץ ודאי עדיף שיתעסק בנישואי בנו תחילה, וכמו דיליף לה ממעשה דאברהם אבינו, ורק כשא"א כדי נישואי שניהם נישואין שלו קודם לנישואין של בנו.

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה

חבצלת השרון - בראשית: קרליבך, מרדכי בן משה <<תלמוד בבלי; תנ"ך>> {1} (1) <<1> עמוד מס: 395 הודפס